

دو کتابِ آنا ماگدالنا باخ^۱ که آلبوم‌های موسیقی خاص خانواده‌ی یوهان زباستیان باخ را تشکیل داده‌اند، قطعاتی با کارا کترهای گوناگون برای ساز و آواز را شامل می‌شوند. این قطعات هم آثاری از آهنگساز و هم آثار دیگر آهنگسازان را در بر می‌گیرند و در این دو کتاب همگی به دست خود ی. ز. باخ و گاه همسر او آنا ماگدالنا باخ نوشته شده‌اند. همچنین برخی از صفحات به دست خط یک کودک نوشته شده‌اند، که می‌تواند دستنوشته یکی از اعضای خردسال خانواده‌ی باخ باشد.

کتاب نخست متعلق به سال ۱۷۲۲ یعنی زمانی است که یوهان زباستیان باخ در شهر کوتین^۲ اقامت داشت. محتوای کتاب نخست را به‌طور عمده سویت‌های فرانسوی تشکیل داده‌اند. کتاب دوم که به ویرایش آن اقدام نموده‌ایم و اکنون در دستانتان قرار دارد، متعلق به سال ۱۷۲۵ و به دوره‌ی اقامت این آهنگساز بزرگ در شهر لایپتسیگ^۳ است. این کتاب برای ساز کلاویه‌دار نوشته شده و دارای نمونه‌هایی در سطوح گوناگون از پارتیتا است، دو سویت فرانسوی، پرلود دو ماژور از کتاب اول کلاویه‌ی تعدیل‌شده^۴ و قطعات بسیار آسانی برای کودکان.

آثار آهنگسازان دیگر برای کلاویه که در کتاب دوم آمده‌اند عبارت‌اند از پاستورال^۵ اثر کوپرن، منوئت اثر بوم، پنج قطعه از کارل فیلیپ امانوئل باخ - پسر آهنگساز - و باز چند آهنگ با کارا کتر رقص، که تعلق آن‌ها به یوهان زباستیان باخ از جانب برخی پژوهشگران مورد تردید قرار گرفته است. آثار آوازی - آریا و کُرال - که در مجموعه‌ی یادشده گرد آمده‌اند، برای اجرا در دوره‌های خانوادگی باخ پیش‌بینی شده‌اند.

یوهان زباستیان باخ در آخر این کتاب برخی اصول باسوکتینو^۶ (یا به آلمانی Generalbaß) را بیان کرده است، که البته به لحاظ آهنگسازی بسیار مهم هستند، اما در مجموعه‌ی حاضر گنجانده نشده‌اند. چنان‌که پیدا است در زمان ی. ز. باخ آموزش موسیقی نه تنها عبارت از نواختن ساز بوده، بلکه مهارت در هارمونی‌نویسی برای ملودی، و دشبیراژ باس شیفره یا باس شماره‌دار، و جز این‌ها را نیز شامل می‌شده است. قطعه‌ی شماره‌ی ۱۲ کتاب دقیقاً همان نمونه‌ای است که تکمیل بخش‌های نانوخته‌ی کُرال در متن را به شاگرد سفارش می‌کند.

ویرایش کامل کتاب آنا ماگدالنا باخ بار نخست به کوشش ر. باتکا^۷ در سال ۱۹۰۶ در پُراگ صورت پذیرفت. این ویراست با وجود شایستگی‌های فراوان، به علت غلط‌های چاپی زیادی که متن ی. ز. باخ را تحریف کرده، امروزه ما را قانع نمی‌کند. در گذشته، آثار کلاویه‌ای باخ که از این

کتاب چاپ و منتشر شدند براساس همین ویراست ر. باتکا بودند و در نتیجه شماری از اغلاط و نادرستی‌های متن شناختی را بار دیگر در خود منعکس ساختند.

ویراست گ. کیلر^۸ از کتاب دوم به مناسبت دویستمین سالگرد درگذشت باخ در لایپتسیگ به سال ۱۹۵۰ انتشار یافت؛ این ویراست و به‌ویژه ویراست لایپتسیگ مربوط به سال ۱۹۵۷ با نگارش گ. فون دادلین^۹ که براساس متن دستنوشته باخ تنظیم شده، بسیار معتبر و بی‌نقص است. در ویراست حاضر از کتاب دوم آنا ماگدالنا باخ، دستنوشته ویراسته‌ی آهنگساز به‌جز قسمت‌های زیر، به‌طور کامل به چاپ رسیده است:

شماره‌های 1 و 2 (پارتیتاهای لا مینور و می مینور)؛ شماره‌ی 29 (پرلود دو ماژور از کتاب اول کلاویه‌ی تعدیل‌شده)؛ شماره‌های 30 و 31 (سویت‌های فرانسوی ر مینور و دو مینور)؛ و شماره‌ی 38 (تکرار نا کامل شماره‌ی 34). آثار ذکر شده از دیر باز به‌عنوان بخش‌های ترکیبی دوره‌ی پارتیتاها، سویت‌های فرانسوی، پرلود و فوگ از مجموعه‌ی کلاویه‌ی تعدیل‌شده، شناخته شده‌اند. آریای شماره‌ی 26 را بعداً ی. ز. باخ به‌عنوان تم اصلی برای آریا و ۳۰ واریاسیون (که بیشتر به نام واریاسیون‌های گلدبرگ^{۱۰} معروف شده) به کار برده است.

شماره‌های قطعات همانند ویراست کیلر، همخوان با ویراست آکادمی انجمن باخ (ح XLIII، چاپ نخست) آورده شده‌اند. ویراستار ویراست حاضر متد کیلر را صحیح نمی‌شمارد؛ کیلر تقریباً همه‌ی قطعات دوصدایی این مجموعه را با هارمونی تکمیل کرده است. بی‌شک، آنچه در نسخه‌ی اصلی به صورت دوصدایی در شماره‌های 13a و 13b (لید)، 20b (آریا)، 25 (آریا)، 33 (آریا)، 37 (آریایی از جووانینی)، 39b (کُرال)، 40 (آریا) و 42 (کُرال) آمده است، به تکمیل هارمونی نیاز دارند. قطعات شماره‌ی 25، 37، 39b، 42 را ما از روی ویراست کیلر آورده‌ایم. قطعات شماره‌ی 13a، 13b، 20b، 33، 40، به‌طور کامل با یکی دو مورد استثنا به صورت سه‌صدایی چاپ شده‌اند: صدای میانی را، ویراستار حاضر وارد کرده است. شماره‌های 3، 4، 5، 7، 9، 16، 21، 32، 36 و 41 از پارت اضافه‌شده‌ی میانی، آزاد شدند؛ این پارت‌های اضافی باعث سنگینی و عدم شفافیت ساختار متن می‌شدند، لذا این قطعات در شکل اصلی یعنی به صورت دوصدایی چاپ شده‌اند.

در نیمه‌ی اول قرن هجدهم در آلمان، چاپ و نشر لیدهای تکخوانی (سولو) و همسرایی (کُر) در دو خط حامل بدون تفکیک پارت آواز از پارت ساز و بدون خط حامل اضافه، امری معمول بود.

بخشی از کتاب نت ویلهلم فریدمان (Clavierbüchlein vor Wilhelm Friedemann Bach)، پسر نه‌ساله‌ی یوهان زیباستیان باخ.

خطوطی که توسط ویراستار گذاشته شده‌اند غالباً جنبه‌ی فراز (phrase) یا عبارت دارند. همه‌ی نت‌هایی که خط اتصال و یا هیچ علامت دیگری ندارد به شکل پورتامنتو اجرا می‌شوند. در آغاز هر اثر، ویراستار دستورها و اصطلاحاتی جای داده که در بیشتر موارد کارا کتر اثر مربوط را معین می‌سازند، نه سرعت آن‌ها را. انتقال درست کارا کتر موسیقی مهم‌تر از نگاه داشتن این و یا آن تنها یا تمپو در تبادل صداها است. آرایه‌های (تزئینات) گوناگونی که در متن جای دارند از جانب ویراستار مشخص شده‌اند و با جدول رمزگشایی آرایه‌ها که خود یوهان زیباستیان باخ در دفتر نت پسرش ویلهلم فریدمان نوشته است (ص ...)، مطابقت می‌کند. براساس جدول مذکور و برخی دیگر منابع راجع به خواست خود آهنگساز در مورد اجرای شکل‌های اساسی این آرایه‌ها، استخراج موارد زیر چندان دشوار نمی‌نماید:

۱. تریل‌ها و گزش^{۱۱}های خط‌نژده (me) موسوم به «گزش بالا»،^{۱۲} از نت بالا نسبت به نتی که آرایه (تزئین) برای آن آمده، اجرا می‌شوند.
۲. اگر در متن پیش از نتی که تریل یا گزش بالا بر روی آن جای گرفته، نزدیک‌ترین صدای بالا قرار

اگر لید توسط آواز با همراهی ساز کلاویه دار اجرا می‌شد، همراهی‌کننده، هم پارت ملودی و هم پارت همراهی را اجرا می‌کرد و هنگامی که تکخوان یا گروه همسرایان (کُر) حضور نداشت، لید یا ترانه را همچون قطعه‌ای برای کلاویه‌ی تنها اجرا می‌کرد. ویراستار در این قطعات با هدف مهیّا ساختن قطعات آوازی و آسانی اجرا برای پیانیست‌های جوان، حداقل ممکن از صداهای میانی را جای داده است. بعضی قطعات آوازی (شماره‌های 34، 35، 37) برای استفاده به عنوان قطعات تکنوازی پیانو پیش‌بینی نشده‌اند: آن‌ها در این ویراست تنها به قصد کامل بودن مجموعه‌ی حاضر گنجانده شده‌اند، و نمونه‌هایی به‌جامانده از دورانی در تاریخ موسیقی هستند که فرهنگ و رسم آوازخوانی خانوادگی با همراهی کلاویه امری مرسوم بود. به همین دلیل ما قطعه‌ی پاستورال کوپرن را منتشر کردیم که در کتاب دوم آنا ماگدالینا باخ به‌طور ساده‌تر در مقایسه با نسخه‌ی اصل ثبت گردیده است. هنگام اجرای آثار آوازی ی. ز. باخ و همچنین پرلود کُرال او، این نکته را نباید از نظر دور داشت که علامت ∞ در این قطعات به معنای توقف موقت - آن‌چنان که امروزه تجربه می‌شود - نیست، بلکه این علامت به پایان سطر شعر (مصراع) اشاره دارد. برای راحتی اجرا، پارت مربوط به دست راست تمام قطعات با کلید سل نوشته شده‌اند. (ی. ز. باخ بعضاً از کلید سوپرانو استفاده می‌کرد.)

همه‌ی قطعات مجموعه به‌استثنای شماره‌های 6، 12، 34، 35، 37، 39a در این ویراست با انگشت‌گذاری و فرازبندی‌های مفصل و راهنمایی‌های دینامیک کامل شده‌اند. حال که سخن از انگشت‌گذاری در آثار باخ به میان آمد، باید به یاد داشت که ی. ز. باخ گذر انگشتان از بالای یکدیگر را به صورت ضربداری دوست داشت و در تجارب اجرا و نیز در آموزش از آن بهره‌ها می‌برد؛ این نمونه‌ای است از انگشت‌گذاری باخ:

انگشت‌گذاری:

داشته باشد، آرایه از نُت اصلی اجرا می شود.

۳. گزش های خط زده (هم) موسوم به « گزش پایین»^{۱۳} از نُت اصلی، یک درجه پایین تر با برگشت به نُت اصلی اجرا می شوند.

اگر در قطعه ای یک نوع آرایه به یک شکل ولی چند بار تکرار شده باشد، توضیح و رمزگشایی آن از جانب ویراستار، فقط در بار اول آمده است. تعداد نُت هایی که تریل یا دیگر تزئینات را تشکیل داده اند، برای آسان تر ساختن اجرا، به حداقل رسانیده شده اند. اگر شاگردی توانایی اجرای شکل های باز هم دشوار تر را داشته باشد، مسلم است که آموزگار می تواند از آن ها نیز در آموزش استفاده کند. در این مجموعه همه ی قطعات کتاب آنا ماگدالینا باخ با توضیحات و راهنمایی های ویراستار آورده شده اند، و امید است که با کامیابی و موفقیت برای آموزش در مدارس موسیقی کودکان، مورد توجه و استفاده قرار بگیرند.

مسکو، آوریل سال ۱۹۵۸ ل. ای. روئزمان

پروفسور کنسرواتوار پ. ای. چایکوفسکی، مسکو

[برگردان از روسی: میریابا میررحیم، دلبر حکیم آوا]

1. *Clavierbüchlein vor Anna Magdalena Bachin (1725)*

2. Cöthen; Köthen

3. Leipzig

4. *Das Wohltemperierte Klavier*

۵ در نسخه ی اصلی کتاب، این اثر به عنوان روندو (Rondo) آمده و نام آهنگار آن ذکر نشده است

6. R. Batka

7. G. Keller

8. G. von Dadelzen

9. *Goldberg-Variationen*

10. ornament

11. mordent

12. Upper Mordent (in German: *Prolltriller*)

13. Lower Mordent (in German simply *Mordent*)

۱. پارتیتای لا مینور (بدون اسکریتسو؛ یورلیسک عنوان منوئت دارد).
۲. پارتیتای می مینور (بدون آریا)

منوئت

Tranquillo

The musical score is for a Minuet in G major, BWV 501 by Johann Sebastian Bach. It is written for piano and consists of four systems of music. The tempo is marked 'Tranquillo'. The score includes various dynamic markings: *mp*, *mf*, *p*, *cresc.*, and *rit.*. There are also articulation marks like accents and slurs. The piece is in 3/4 time and features characteristic Baroque ornamentation and fingering. The first system starts with a *mp* dynamic and includes a first ending marked '1)'. The second system has a *mf* dynamic and a second ending marked '2)'. The third system begins with a *p* dynamic and includes a *cresc.* marking. The fourth system ends with a *rit.* marking and a final flourish.

1) 2)

تکده: اصطلاحات مربوط به کاراکتر قطعات را ویراستار به زبان روسی آورده است که در ویراست حاضر همگی به ایتالیایی، فرانسه یا آلمانی ترجمه شده‌اند.

C. Ph. E. BACH

18 *Vigoroso* *mf*

cresc. *f* *mp*

mf

f *rit.*

1) 2) 3)